

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankturnih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letna 60 din za tuzemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebej. Pošt. šte. rač. 11.155. Telefon 45-86

Učiteljevo mesto v družbi

Ob večletnih polemikah o učitelju, različnem pojmovanju njegove osebe in dela, radi njegovih neizpoljenih zahtev in končno tudi glede mesta samega, ki ga v družbi zavzema, je umestno, da pregledamo nekatere pojave, ki bodo te probleme vsaj deloma razjasnili.

Učitelj je kot družbeni član vezan na družbo in kot pridobitveni član privezan k obči ekonomski delavnosti. Mesta na politični stopnji družbe in prav tako mesta v ekonomski družbi pa niso stalna, temveč se položaj počinca in stanov izpreminja navzgor ali navzdol. To zavisi od delavnosti stanovskih enot, še bolj pa od občin družbenih prilik, vstevši predvsem gospodarske in politične.

Tako so v teku zgodovine zasedli družbeni vrh podjetniki, ki so izpodrinili srednjeveško plestvo. V tem času so izboljšali svoj položaj tudi kmetje, ki pa radi novih pridobitnih razmer le težko uspevajo, a delavstvo je na začetku pohoda k osvoboditvi.

Ker pa položaj vsakega počinca v družbi obstoji predvsem od količine njegovega imetja in se ta razlika v količini med učitelstvom in drugimi, posebno pridobitnejšimi stanovi občutno veča, pada sorazmerno s tem tudi učiteljski vpliv in ugled.

Kakor je težko priznati načelo, da toliko veljaš, kolikor plačaš, dejstva to potrjujejo.

Tako se danes vse bolj rešuje pridobitnik spon majhnega prosperiranja, ker tehnika, ki je zavzela v tej dobi do sedaj najvišji vzpon, podpira, vodi in plačuje njegovo delavnost, katere člen je. Vedno večje so zahteve po tehničnih pripomočkih in sredstvih, in pridobitnik in delavstvo, ki združeno stremata v isti smeri, v tem ljudskemu povpraševanju, čeprav med seboj v borbi, zavzemata v družbi vedno višja mesta. Prav tako pa tudi drugi svobodni poklici, bodisi umstveni ali delavski, ki so vključeni v ta tehnični ustroj, napredujejo.

Ako hočemo govoriti konkretno in preneseno na učiteljske razmere, je v vasi bogataš trgovec, veleposesnik, zidar ali tesar, ki ima svojo vilo in avto in v vsakem življenju odločujoč vpliv. Izgovor, da so pridobili imetje s svojo pridnostjo, podkrepljuje trditev, da je življenjska pridobitnost njim naklonjena, da ljudje povprašujejo in plačujejo njih izdelke boljše kakor pa učiteljevo delo. To trditev hočemo še podčrtati z dejstvom, da so boljše plačani tehnični izobraženci kakor pa filozofski. Tako plače inženirjev, tvorničnih ravnateljev in drugih močno prekašajo dohodke profesorjev, juristov in učejnikov.

Brez vsake zavisti to ugotavljamo. Potrebno pa je, da se zavedamo mesta, kjer smo, in ki ga moremo izboljšati ali tudi izgubiti.

Ta nova višja pridobitvena plast, ki se je v večji ali manjši šolski izobrazbo, s pomočjo strokovnega izpolnjevanja dvignila do vidnih mest v gospodarski družbi, je prevzela vodstvo vsega javnega življenja ter ne gleda v učitelju in v šoli nujno potrebno sredstvo za doseg svojih praktičnih ciljev. Saj daje Amerika najlepši vzgled, da pridnost in strokovna sposobnost vodita do prvih mest, ne pa posest šolskih izpričeval in diplom.

Taka šola naj navidezno izgublja za to pridobitveno plast na svojem praktičnem pomenu, s tem pa izgublja tudi učiteljsko trdnost ekonomsko stališče. Ta gospodarska diametralnost med šolo in pridobivanjem na zunan nima vidnega izraza. Očituje se pa v političnem in javnem življenju, kjer hočejo učitelja vse bolj podrediti vodečemu političnemu vplivu, ki je izraz gospodarske moči te plasti. — Človek, s tem pa tudi stan, ki nima trdnega gospodarskega oslonca, v brezobzirni borbi ne more uspeti. More prositi, ne more pa voditi borbe, ker nima sredstev, gospodarskih zalog in tvarine, s pomočjo katere bi se boril.

Stališče paralelnih pridobivanja, to je enakega prosperiranja stanov, je pa izključeno, ker stan, ki si sam ne more izvojevati zmage, uspeva le v toliko, kolikor je drugim potreben.

Iz navedenega sledi, da učiteljstvo v današnjem svetu nima procvitajočih vidikov. Ono se bo, kakor tudi vse ostalo privatno in državno službenstvo vedno bolj podrejalo proizvajalcu. Ono bo zavisno od njega. Ono bo dobivalo višjo nagrado, v kolikor mu bo bolj potrebno.

V borbi za lepše mesto na svetu se mora učitelj priključiti malemu človeku. Onemu, ki se bori za izboljšanje neprimerne življenja, onemu, ki nima mesta, kakršno mu po vseh božjih postavah pripada. Le tako, kot svetovalci in saborci malih, bomo izpolnili svoje poslanstvo, bomo v resnici učitelji in vzgojitelji ljudstva.

S tem bomo svojo idejno nalogo in moralno dolžnost izvršili. Db.

Draginja in podeželje

Šolsko leto se nagiba h koncu. Uspehi nam bodo plačilo za trud.

Vse leto je imelo učiteljstvo borbe za vsakdanji kruh. Toda to je skoraj razumljivo; slabe plače in draginja je bilo gonilo vseh pritožb in nezadovoljstva. Na žalost smo ostali pri slabih plačah in prišli v naravnost neznosno draginjo. Zato pa ostajamo še vedno pri pritožbah, ki do sedaj niso rodile uspeha.

Vsem so že zvišali plače! Ali ni delo državnega nameščena enakovredno drugemu? Ali morda državni nameščenec ne potrebuje v tej draginji izboljšanja plače? Vsi ukrepi za pobijanje draginje na deželi so brezplodni, ker so v bistvu pogrešeni. Zdi se nam, kakor bi se draginja smejala, ker ji ne moremo do živgega. Vsak grizljaj se nam pravniško draži iz dneva v dan — zato pa je vrednost naših plač vsak dan manjša. Kmalu bomo morali živeti samo od upanja in tiste dobre volje, ki nam je še ostala, po načelu Valentina Vodnika »živi se brez cvenka ob petju ko ptič«.

Mesto da bi se zvišale plače so se letos zvišale cene živilom. Edino, kar ni zadelo učiteljstva na deželi je uredba o dveh brezmesnih dneh. To pa zato, ker že dolgo let je samo enkrat na teden meso. Mnogo jih pa je, ki so morali postati absolutni vegetarjanci že mnogo prej.

Priromali smo v hude čase. Učitelj si že ne more kupiti vsakdanjega kruha; njegovi otroci so bosí in raztrgani. Pač pa smo letos dosegli nebroj krivičnih očitaj. O, da, s tem smo se letošnjo leto obogatili. Dalj so nam toliko, da komaj nosimo. Vsa ta očitajna

imamo doma in jih ljubosumno skrivamo, ker so nam dragoceni dokument, kako je slovensko učiteljstvo plačano za svoje delo.

To, kar ste nam dali je za nas. Najlepša vam hvala! Ko bomo preminili vam bomo zapustili vsa ta očitajna kot bogato doto, s katero se lahko zopet kje drugje okoristite.

Ponavljamo — to je bilo za nas — zaenkrat imamo dovolj. Zdaj nam pa dajte nekaj še za naše žene in otroke. Tudi oni bi nekaj potrebovali. N. pr. malo bolj zabeljeno hrano. Zdaj je mast postala luksuz; učitelji si jo ne moremo v zadostni meri privoščiti. Zato pa je naša deca bleđa in suha. In še marsikaj bi naša družina potrebovala — več kruha, več olja ter cele čevlje itd.

Kontrola cen na deželi izobno funkcionira. Državni organi zapisujejo koliko so cene narastle. Toda, kaj vse to pomaga, ko pa je dovoljeno navijanje cen tam, kjer se v resnici draži t. j. pri velikih paromlinih in veletrgovcih, kjer mali podeželski trgovec kupuje.

Mali trgovec kupi eno vrečo moke pri veletrgovcu po 4,50 din, prodati jo pa mora po 5 din. Tu je torej kontrola cen od več, ker je 0,50 din pri kg moke podeželskemu trgovcu oblastno dovoljeno zaslužiti.

Riba smrdi pri glavi in tam je treba zavreti, kakor tudi onemogočiti umazane borzne špekulacije — posebno pri pšenici.

Kakor je vidno bo draginja šla svojo pot, kakor kak nestvor, ki gazi vse, kar mu pride pod noge. Nam bo s kontrolo cen zelo malo pomagano, zato nam je treba zvišati plače vsaj za 500 din mesečno.

Ne obsodba,

ampak iskrena vzpodbuda bo dvignila delavnost učitelja

Pred zaključkom prvega dela strokovnega kmetijskega tečaja za učitelje je tečajnik obiskal tudi načelnik kmetijskega oddelka banske uprave inž. g. Podgornik. V svojem pozdravnem govoru je označil pereče probleme naših dni, ki otežkočajo večje uspehe v izboljšanju in dvigu podeželskega življenja. Tečajniki so mu s pozdravom izrazili tudi željo po čim iskrenejšem in intenzivnejšem sodelovanju med učitelstvom kmečko nad. šol in oblastjo. Poudarili so, da ni učitelj edini in vsemogoči činitelj na vasi, ampak da je samo eden izmed činiteljev, ki soustvarjajo in tudi najgobje sodoživljajo vse poskuse pri dvigu kmečkega stanu iz današnjih težav in bede. Vsak, ki ruši moralne vrednote učiteljskega poklica ruši še tiste drobce možnosti dviga naše vasi, ki jih učiteljstvo hrani v svojem idealizmu. Naloga oblasti, ki stremi za tem, da se vse dobre sile v narodovem življenju ohranjajo in plodonosno usmerjajo je, da učiteljstvo v njegovem težkem in podrobno podeželskemu gospodarskem in kulturnem delu podpre moralno in finančno čim bolj ter mu nudi vso potrebno zaščito proti vsem negativnim pojavom, ki mu namerano rušijo in onemogočajo mirno in vztrajno delavnost.

Marsikatera naša dobra misel, pravilen nazor ali delovni načrt zamre, ker ni v nas dovolj doživeto dograjen, niti mnogokrat okrepljen s priznanjem okolice. Nerazumevanje, ki ga mnogi tovariši srečuje na vsak korak mu onemogoči še razvoj tistih sil, ki vkljub ostalim zaprekam silijo k aktivnosti. Napačno je, ako potem pasivnost ali delno neuspešnost prvih začetkov dela tovarišev likvidiramo s kratko obsodbo; je nesposoben, len, nima zanimanja itd. Vsak, ki hoče dati svojemu življenju in značaju tudi potezo iskrene pomoči in razumevanja, bo previden v svojih sodbah in še bolj obsodbah. Prednost bo dajal predvsem spoznanjem, ki omogočajo razumevanje in po tako ustvarjeni vezi bo tipal v duševni svet sodelavca do tja, kjer bo iskreni hočem in bom tudi v njem vzbudil voljo do dela.

Skupno delo in bivanje mladih tovarišev na strokov. kmet. tečaju ruši mnogo predsodkov, ki sicer otežkočajo iskreno medsebojno zaupanje. V prostih medsebojnih razgovorih, kakor tudi v skupnih debatah dajemo drug drugemu kar zmoremo in skušamo seči do jedra našim težavam in oviram pri predanem delu za dvig kmeta. Misli, ki se tu utrinjajo niso vse na salonski višini, a vse imajo to prednost, da so krik težavnih moralnih in gospodarskih razmer v katerih se duši današnje življenje.

Bistvo učiteljevega dela ni v samem posredovanju strokovne snovi, ampak je v vzbujanju zanimanja in veselja do naprednega kmetijskega dela, pri čemer je snov samo eno izmed sredstev k temu. Učenec v ljudski šoli in kmečki fant naj bosta s spontanim javljanjem svojih sil vezana na probleme naprednega kmetijstva. Tega pa ne bomo dosegali z golim posredovanjem strokovne snovi, ampak so k temu potrebni predvsem še številni ostali činitelji, ki imajo čim večje obilježje prirodne neposrednosti v vzbujanju za-

nimanja in volje. Bistvo dela učitelja kmečko nad. šole je v tem, da z mladino sočuti in sodoživlja kipenje njenih sil, jih v vsem njihovem zagonu priznava kot upravičene in razvoju življenja koristne in jih prirodno usmerja v tokove, ki ustvarjajo probujeno in za iskren napredek vneto vaško občestvo. Tako delo prinaša mnogo notranjega zadovoljstva odraslim, ki to delo potem tudi priznavajo in podpirajo, učitelju, ker je sam s svojimi silami vanj velenjen, a največ mladini, ki v tem doživlja prva ustvarjanja novih sil.

Kakor nerazumevanje in obsojanje učiteljevega dela po mnogih činiteljih javnega življenja tudi v najidealnejšem vzgojitelju lahko zamre rast njegovih sil za čim boljše delo med ljudstvom, tako se tudi v kmečki mladini lahko iztiri pozitivna usmerjenost njenih sil v razorno delo, ako je deležna samega obsojanja in ne najde notranje opore v vzgojiteljevi osebnosti. Zato je tudi učitelj poklican, da vzdržuje delovne stike tudi s šoli odraslo mladino in ji daje pobud in smernic za njeno nadaljnje izobraževanje. To delo je bilo doslej več ali manj slučajnostno in zelo odvisno od naklonjenosti in tudi nenaklonjenosti številnih činiteljev, ki so ustvarjali javno mnenje kakor je to prišlo njihovim interesom, ne pa stvarnemu dvigu našega podeželja.

Kmetijske nadaljevalne šole po večjih in kmetijski tečaji po manjših podeželskih krajih nudijo vsakemu delu voljnemu učitelju najboljšo možnost, da ob sodelovanju in podpori oblasti ustvari s pošolsko mladino plodne delovne stike, ki bodo prinašali sadove v notranje izgrajenem in gospodarsko - kulturno dvignjenem bodočem slovenskem kmetu. Tovariši, ki sodoživljate potrebo po dvigu naše vaške mladine, razmislite podrobneje o delu in ustroju kmečko nad. šol in iskrica idealizma, ki želi vsemu vašemu šolskemu okolišju vse dobrote napredka, bo tudi vas vodila do prvih korakov dela za gospodarski in kulturni razvoj mladine v okviru kmečko nadaljevalnega šolstva. S. I.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO ZA SREZ LJUTOMER je zborovalo dne 4. maja 1940. v ljudski šoli pri Sv. Jurju ob Ščavnici. Kljub zelo neugodnemu vremenu se je zborovanja udeležilo 40 članov.

V uvodu je tov. predsednik omenil napade na učiteljstvo ter poudarjal, da ti napadi ne zadenejo toliko učitelja kot počinca, kakor stan kot celoto, ki se tiče edino kompetentnega odločati o etični vzgoji. Predsednik je apeliral na članstvo, naj se eventualni medsebojni spori poravnava jo le na tovariški način, s tem bomo skrbeli za naš stanovski ugled ter si pridobiti starše, ki so pri vzgoji, če že ne odločujoč, vendar pa najvažnejši faktor.

Po uvodu je pozdravil predsednik predsednika sekcije JUU Ljubljana, tov. Kumlja Metoda, nato sreskega šolskega nadzornika g. Karbaša Francja in vedno vzorno, upokojeno tovarišico Marijo Kocmutovo.

Zapisnik je bil soglasno odobren z dostavkom, da je učiteljstvo sreza darovalo za

Aškerčev dom 153 din.

K dopisom se je sklenilo, da se letos ne bo iz tehničnih vzrokov priredilo veliko zborovanje večih učiteljskih društev, ampak se sklicanje preloži na drugo leto.

Nato je sledilo predavanje predsednika sekcije tovariša Kumlja Metoda o temi »O govornih hibah pri ljudskoškolskem otroku in njih zdravljenju«. Predavatelj nas je seznanil z raznimi vrstami govora ter razložil razne motnje z vzroki, ki so centralnega ali periferne značaja. Zanimiva je bila praktična odprava govornih motenj pri učencih. Uspehi so se kaj hitro pokazali po pravilni uporabi primitivne metode. Članstvo je bilo presenečeno nad uspehi ter je obdarilo predavatelja z navdušenim aplavzom. Predsednik tovariš Ivanjšič je poudarjal, da je škoda, da niso predavanja poslušali vsi učitelji sreza.

Po predavanju so podali posamezni funkcionarji svoja poročila.

Predsednica učiteljev. Potočnikova se je zahvalila predsedniku sekcije tov. Kumlju Metodu za prizadevanja odprave celibata in ženske neenakopravnosti.

K situacijskem poročilu, ki je bilo že podano članstvu na prejšnjih zborovanjih, je predsednik sekcije tov. Metod Kumelj še podal nekaj aktualnih dodatkov in pojasnil. Prišel nam je tudi gotovo veselo vest, da se bodo v kratkem izvršila napredovanja ter s tem popravile mnogim tovarišem in tovarišicam storjene krivice. Apeliral je tudi na članstvo, da se povsod poslužuje naših gospodarskih ustanov, posebno Učiteljske tiskarne, ki nudi svojim članom marsikatero ugodnost. Ugotavlja, da je za močno organizacijo potrebna močna gospodarska podlaga.

Za delegata na banovinski kakor tudi na glavni skupščini je bil izvoljen tov. Kocbek Jožef, za namestnika pa tov. Mikl Ciril.

Sprejeti so bili sledeči predlogi:

1. Učiteljstvo ljutomerskega sreza, včlanjeni v JUU, s studom ugotavlja, da postajajo pavšalni napadi na naš celotni stan zadnje čase vedno hušji. Zahtevamo od naše oblasti, da prepreči take pavšalne napade, ki kvarijo avtoriteto in ugled učiteljstva. Onemogoča pa učiteljstvu tudi obdržanje zaupanja pri prebivalstvu svojega šolskega okoliša. Učiteljstvo se v polni meri zaveda, da morejo edino iz zaupanja rasti uspehi njegovega vzgojnega, prosvetnega in kulturnega poslanstva.

2. Razumemo težke socialne razmere našega ljudstva. Ne moremo pa razumeti in dopustiti, da uporablja naše kmečko ljudstvo v preveliki meri šolske otroke za težaška in poljska dela, ki doraščajočega otroka fizično uničuje in mu tako onemogoča normalen pozitivni duševni razvoj. Predlagamo zakonito zaščito šolskih otrok pred pretežkimi fizičnimi delovnimi naporji in izkoriščanjem.

3. Pozdravljamo ukrep kr. banske uprave, da omogoči nadarjenim in revnim učencem nadaljnje šolanje. Škodljiv pa je način izbire, kot ga predvidevamo tozadevni razpis kr. banske uprave. Smatramo, da je edino krajevni učiteljski svet skupno z veroučiteljem merodajen, da presodi pozitivne in negativne strani učenca.

4. Zahtevamo, da se učiteljstvu, ki deluje v obmejnih srezih, nudí poleg vseh materialnih ugodnosti tudi močna moralna podpora naša javnosti, ker bo le v takih okolnostih možna uspešna nacionalna vzgoja.

5. Zahtevamo takojšno prevedbo vseh učiteljev - pripravnikov, ki so izpolnili vse zakonite pogoje, ker so nekateri že 6 let v pripravniški skupini.

6. Zahtevamo sedanjim draginjam ustrežajoče, da se izdatno in linearno povisajo plače; odpravo 3. plačilnega razreda in izenačijo prejemki poročenih učiteljev s prejemki učiteljev.

7. Se popolnoma strinjamo s stališčem sekcije glede reorganizacije naše organizacije.

Sklenilo se je, da se prihodnje zborovanje vrši v soboto, dne 15. junija, pri Sv. Jurju ob Ščavnici. Članstvo se opozarja, da bo zjutraj zveza avtobusa iz Gornje Radgone z avtobusom v Ljutomer.

Po zborovanju se je razvila neprisiljena tovariška zabava, pri kateri ni manjkalo iskrene družabnosti.

L. Ivanjšič, preds. Janko Jordan, tajnik.

Usebna:

Učiteljevo mesto v družbi.
Draginja in podeželje.
Narodni »voditelji« in učiteljstvo.
Ne obsodba, ampak iskrena vzpodbuda bo dvignila delavnost učitelja.
»Turisti«.
Sestanek Prosvetnega saveza iz Bolgarije in Jugosl. prof. in učit. udr. v Beogradu.
Šolski obisk.
Borba proti tuberkulozi.
Zakaj učiteljski pevski zbor ni sodeloval na velikem zborovanju v Trbovljah.
Resolucija.
Problem podpiranja nadarjenecv.
Tovariška in socialna samopomoč.
LISTEK: Resolucije.
Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Mladinska matica. — Učiteljski pravnik. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.